

NORGES HØYESTERETT

Den 19. desember 2013 avsa Høyesterett dom i

HR-2013-02658-A, (sak nr. 2013/1457), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Thronæs)

mot

A (advokat Harald Stabell)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Endresen**: Saken gjelder straffutmåling for legemsbeskadigelse, jf. straffeloven § 229 første straffalternativ.
- (2) A ble 16. januar 2013 siktet for overtredelse av straffeloven § 229 første straffalternativ. Siktelsen bygget på at han den 8. desember 2012 ca. kl. 03.35 på utsiden av hotell Radisson Blu i X skallet B i ansiktet en gang, slik at nesen knakk.
- (3) Salten tingrett avsa 6. februar 2013 tilståelsesdom med slik domsslutning:
 - "1. A, født 00.00.1989, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229, første straffalternativ til fengsel i 30 – tretti – dager og 60 – seksti – timer med samfunnsstraff med en gjennomføringstid på 120 – etthundreogtjue – dager og subsidiært fengselsstraff på 60 – seksti – dager, jf. strl. § 28a.
 2. A, født 00.00.1989, dømmes til å betale kr. 875,- – åttehundreogstøttifem – kroner til B innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen."

(4) Påtalemyndigheten påanket tingrettens dom til lagmannsretten. Anken gjaldt straffutmålingen.

(5) Hålogaland lagmannsrett avsa 25. juni 2013 dom med slik domsslutning:

"I tingrettens dom gjøres den endring at straffen fastsettes til fengsel i 60 – seksti – dager."

(6) Påtalemyndigheten har påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken, som gjelder straffutmålingen er tillatt fremmet. Tiltalte innga avledet anke over lagmannsrettens dom, men denne anken ble ikke tillatt fremmet.

(7) *Jeg er kommet til at anken fører frem.*

(8) I lagmannsrettens dom er hendelsesforløpet, basert på tiltaltes erkjennelse, beskrevet slik:

"Tiltalte og fornærmede møttes første gang to uker før den hendelsen saken gjelder på utestedet Y i X. Det utviklet seg til en krangel mellom dem, og fornærmede hadde kommentert at tiltalte manglet en tann og hadde skjev nese.

Fredag 07.12.2012 møttes tiltalte og fornærmede på nytt på utestedet Y. Forut for dette hadde tiltalte vært på vorspiel med arbeidskollegaer og drukket ca. 6 halvlitere med øl. Deretter dro han alene på et utested og drakk to til tre halvlitere med øl, for så å dra videre til Y, hvor han spilte shuffelboard. Fornærmede forstyrret spillingen, og det oppsto på nytt en krangel mellom ham og tiltalte, men situasjonen løste seg opp etter at vitnet D hadde snakket til dem. På Y drakk tiltalte til sammen fem eller seks flasker øl.

Senere på natten, ca. kl. 03.30 møttes tiltalte og fornærmede på det hjørnet av hotellet Radisson Blu som ligger nærmest Z gatekjøkken. Tiltalte og fornærmede har forklart seg noe ulikt om bakgrunnen for at de møttes der, men ulikhetene har ikke nevneverdig betydning for straffutmålingen. Det som er på det rene er at det oppsto en ny verbal konfrontasjon mellom dem. Det ble registrert av politiførstebetjent C, som av den grunn stanset bilen og gikk ut, og av vitnet D, som gikk mot dem, og sa at de måtte skjerpe seg. Plutselig skallet tiltalte fornærmede i ansiktet slik at han begynte å blø kraftig. På legevakten ble det senere konstatert at nesen var brukket.

Fornærmede har forklart at det gikk to til tre uker før hevelsen gikk ned, og at det var vondt å snyte seg, men at han ikke har fått noen varige plager."

(9) Straffeloven § 229 ble i 2010 endret med sikte på skjerpelse av straffnivået, og jeg finner det ved straffutmålingen naturlig å ta utgangspunkt i lovgivers detaljerte angivelse av sitt syn på straffnivået. Departementets vurdering fremkommer i Prop. 97 L (2009–2010) side 37:

"Departementet mener straffnivået for overtredelse av § 229 første straffalternativ er for lavt. Det foreslås derfor å heve den øvre strafferammen til fengsel inntil 4 år. I tillegg ønskes det en skjerping av normalstraffnivået innenfor strafferammen. Straffen for overtredelsene av § 229 første straffalternativ varierer i dag fra fengsel i 30 (jf. til illustrasjon Rt. 2006 side 1298 og Rt. 2006 side 382) til 120 dager (jf. til illustrasjon Rt. 2007 side 37). For legemsbeskadigelser som i dag ligger i det nedre sjiktet av § 229 første straffalternativ, bør straffen i utgangspunktet være fengsel i 60 dager, men straffen for legemsbeskadigelser som ligger i grenseområdet mot annet straffalternativ, bør i utgangspunktet straffes med fengsel i 6 måneder."

(10) Det aktuelle tilfellet må da plasseres innenfor denne rammen. Jeg nevner i denne forbindelse at det ikke er noe i proposisjonens gjennomgang av gjeldende rett som tilsier

et endret syn på hva som skal anses å være "i nedre sjikt" og hva som ligger i "grenseområdet mot annet straffalternativ" i forhold til det som tidligere var lagt til grunn.

- (11) I Magnus Matningsdal, Norsk spesiell strafferett, side 113, vises det i drøftelsen av avgrensningen mellom legemsbeskadigelse og legemsfornærmelse, blant annet til Rt. 1986 side 1433. I dommen uttales det at et brudd på nesebenet lå "på grensen mot § 228".
- (12) Saken i Rt. 2012 side 1336 gjaldt også et nesebrudd. Her avviste Høyesterett at det var tale om et tilfelle i det nedre sjikt av bestemmelsens anvendelsesområde. Sakene fra 1986 og 2012 er imidlertid ikke sammenlignbare. I saken fra 2012 fikk fornærmede kraftig hodepine og smerte og pustevansker som hindret søvn om natten. Fornærmede var sykemeldt i vel to uker, og han fikk en varig – om enn liten – skade. De særlige forhold som karakteriserer 2012 avgjørelsen, er også fraværende i vår sak.
- (13) Hensett også til hva som skal til for at mindre kutt kan utgjøre en skade, er det etter mitt syn riktig å si at skaden i saken her ikke kan sies å være helt i det nedre sjikt, men tilfellet er likevel mindre alvorlig enn et normalt tilfelle.
- (14) Det jeg har gjengitt fra proposisjonen angir ikke direkte normalstraff for de tilfeller som ikke omfattes av noen av de to yttergruppene, men indirekte følger at det vil være naturlig å ta utgangspunkt i en straff av 90 dager til 5 måneder alt etter som hvor alvorlig tilfellet er.
- (15) Høyesterett har etter lovendringen i 2010 behandlet tre saker etter straffeloven § 229 første straffalternativ, jf. Rt. 2012 side 259, Rt. 2012 side 1336 og Rt. 2013 side 978. I alle tre dommene vises til forarbeidene til endringsloven i 2010. Den utmålte straff i de tre sakene følger da også angivelsene i proposisjonen.
- (16) For saken i Rt. 2012 side 1336, hvor straffen ble satt til fengsel i fem måneder, er det særlig grunn til å fremheve at det var tale om en varig, om enn liten, skade, og at det ble særskilt fremhevet at det ved straffutmålingen måtte vektlegges:
- "at fornærmede som drosjesjåfør tilhørte en yrkesgruppe som er særlig utsatt for voldshandlinger av denne typen."**
- (17) I Rt. 2013 side 978 ble straffen for legemsbeskadigelsen satt til fengsel i 90 dager. Tiltalte hadde med stor kraft kastet et relativt tungt askebeger med skarpe kanter mot en venninne som befant seg bare to meter fra henne. Tiltalte traff i stedet dørvakten, som fikk kuttskade i ansiktet, og førstvoterende fremhevet at resultatet lett kunne blitt mer alvorlig.
- (18) De dommene jeg har vist til gir etter mitt syn samlet sett ikke grunnlag for en straffskjerpelse utover det som det er angitt i forarbeidene til lovendringen i 2010.
- (19) I dommen i Rt. 2012 side 259 vises det også til forarbeidene til kapittel 25 i straffeloven av 2005, tilføyd 19. juni 2009, jf. Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 182–183. Det heter her:
- "Straffen for de mer ordinære overtredelsene av straffeloven 1902 § 229 første straffalternativ, som for eksempel uprovoserte knyttneveslag mot fornærmedes ansikt, ligger i dag i området fengsel i 90 til 120 dager, jf. til illustrasjon Rt. 2004 side 1016. For**

tilsvarende voldshandlinger som skal pådømmes etter lovforslaget § 273, bør straffen i utgangspunktet ikke ligge under 5 måneder ubetinget fengsel."

- (20) Uttalelsen her er ikke helt entydig. Den saken det vises til gjaldt to legemskrenkelser. Legemsbeskadigelsen ble begått med et knytteneveslag i ansiktet overfor en sakesløs person. Tiltalte ble dessuten dømt for en legemsfornærmelse som er beskrevet slik:

"Domfelte skalla ein person slik at denne tok til å blø naseblod. Tingretten har lagt til grunn at domfelte eglar seg inn på vedkomande, som prøvde å dra seg unna då han skjøna at domfelte ville lage bråk."

- (21) Jeg går ikke nærmere inn på hvordan forarbeidene til endringsloven i 2009 skal forstås, idet det etter mitt syn er klart at Høyesterett må legge avgjørende vekt på de forarbeider som knytter seg direkte til den senere endring av gjeldende lov, som ble vedtatt i 2010.
- (22) Med de føringer som er gitt i disse forarbeidene skulle utgangspunktet for straffutmålingen være fengselsstraff i området 90 til 120 dager. Straffen må fastsettes på denne bakgrunn idet det også tas hensyn til hva som foranlediget den straffbare handling, det forhold at tiltalte tidligere er bøtelagt for en legemsfornærmelse med et modus ganske likt det forhold han nå dømmes for, og endelig at det foreligger en uforbeholden tilståelse.
- (23) Om foranledningen til den straffbare handlingen skriver Salten tingrett:

"Retten mener at partene i denne saken hadde en relasjon, og at fornærmede i hvert fall ved to anledninger har vært provoserende overfor siktede. Begge parter fremstår som godt beruset og kranglete. Skallingen fremstår som en impulshandling hvor hovedmotivet var å sette fornærmede på plass på bakgrunn av det som tidligere hadde skjedd mellom partene. Siktede skaller en gang, han har beskjeden fart og fornærmede blir skjøvet bakover, men faller ikke. Retten mener at foranledningen ligger nært opp til berettiget harme og at fornærmede hadde medansvar for at konflikten oppsto og eskalerte."

- (24) Det er etter mitt syn lite naturlig å benytte uttrykket provokasjon om et tilfelle som ligger så vidt langt fra slik atferd som kunne ha ført til frifinnelse om den straffbare handling hadde vært en legemsfornærmelse. Fornærmedes atferd gir klart ikke grunnlag for å si at det ligger nær opp til at tiltalte handlet i "berettiget harme". Det er likevel et moment av vekt ved straffutmålingen at det ikke er tale om blind vold; den fornærmede var ikke et tilfeldig offer; han var en aktiv deltaker i den verbale konflikt som utviklet seg mellom de to.
- (25) Domfelte er tidligere bøtelagt for en legemsfornærmelse. Han hadde også den gang skallet et annen person i ansiktet. Straffeloven § 61 er anvendelig, og dette kunne under andre omstendigheter ha vært et klart straffskjerpende moment. Forholdet lå imidlertid mer enn fire år tilbake i tid, det ble begått da tiltalte var 19 år, og forholdet ble oppgjort ved et forelegg. Stor vekt kan det tidligere forhold da ikke tillegges ved straffutmålingen.
- (26) Om tiltaltes tilståelse skriver lagmannsretten:

"Tiltalte tilsto umiddelbart overfor polititjenestemannen på stedet, og sa han var lei for det som hadde skjedd. Han avga også en tilståelse i sin politiforklaring, som var så uforbeholden at den ga grunnlag for tilståelsesdom. Han har ikke søkt å redusere sitt ansvar for det som skjedde, og ba under ankeforhandlingen fornærmede om unnskyldning. Fra aktors side er anført at tilståelsen hadde liten betydning for

opklaringen av saken fordi to vitner så hva som skjedde. Lagmannsretten bemerker at i voldssaker vil det uansett om det er vitner til stede, kunne tenkes mange måter å forsøke å redusere eget ansvar for det som skjedde. Dette har ikke tiltalte gjort, og det skal medføre en reduksjon i straffen. I tillegg kommer betydningen av sparte prosesskostnader ved at det kunne avsies tilståelsesdom. En viss vekt bør også legges på at tiltalte har uttrykt anger og bedt om unnskyldning."

- (27) Jeg er i det alt vesentlige enig i dette, men understreker at den utviste anger vanskelig kan ha annet enn marginal betydning i saker av denne art.
- (28) Aktor har vist til at det ikke kan være tale om et tilståelsesfradrag som går utover det som kan begrunnes i rene prosessøkonomiske forhold. At politiet observerte aggressivitet mellom tiltalte og fornærmede, er imidlertid ikke det samme som at tiltaltes tilståelse ikke også hadde betydning for oppklaring av saken. Det er for Høyesterett ubestridt opplyst at politimannen ikke så det som skjedde.
- (29) Samlet sett er jeg kommet til at straffen bør settes til fengsel i 75 dager.
- (30) Jeg stemmer for denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 75 – syttifem – dager.

- (31) Dommer **Bergsjø:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Endresen.
- (32) Dommer **Webster:** Likeså.
- (33) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (34) Dommer **Gjølstad:** Jeg er kommet til at straffen må skjerpes til fengsel i 90 dager.
- (35) Saken gjelder et tilfelle av gatevold begått i beruset tilstand etter opphold på et utested med en i denne sammenheng alminnelig forøvelsesmåte – skalling – med en typisk skade – brudd i nesen – men med et større skadepotensiale. Forholdet ligger klart ikke i øvre sjikt av straffeloven § 229 første straffalternativ, men er etter min mening heller ikke noe grensetilfelle nedad, jf. Rt. 2012 side 1336, som gjaldt et mindre nesebensbrudd med en liten varig neseskade. Selv om vår sak ikke dreier seg om et helt uforklarlig voldstilfelle, ligger saken godt innenfor det straffskjerpelsen i 2010 særlig tok sikte på, jf. Prop. 97 L (2009–2010) side 5. Domfelte er tidligere botlagt for legemsfornærmelse ved skalling på et utested, og straffeloven § 61 kommer til anvendelse. Det ligger riktignok noen år tilbake i tid, men må likevel ha en viss betydning.
- (36) Lovendringen i 2010 har ført til en markert heving av straffnivået for forbrytelser mot straffeloven § 229 første straffalternativ. Om dette viser jeg til Rt. 2011 side 1412, som gjaldt flere forhold, men hvor straffen for forholdet etter straffeloven § 229 første straffalternativ isolert sett ble vurdert til fengsel i seks måneder, Rt. 2012 side 259, hvor straffen ble fengsel i fem måneder, Rt. 2012 side 1336, hvor resultatet ble fengsel i

fem måneder, og Rt. 2013 side 978 på fengsel i 90 dager. Den siste dommen har i avsnitt 14 en gjennomgåelse av de tidligere dommene. De to første dommene gjaldt noe grovere forhold enn vårt tilfelle. Den tredje dommen gjaldt slag med knyttet hånd og fornærmede – som var drosjesjåfør – fikk, som allerede nevnt, et mindre nesebennbrudd og en liten varig skade. I dommen fra 2013 om skade i ansiktet som måtte sys med fire sting og etterlot varig arr, uttalte førstvoterende at de tre tidligere dommene alle gjaldt mer alvorlige handlinger enn i den saken.

- (37) Samlet sett mener jeg at dommene, og særlig Rt. 2012 side 1336, gir atskillig veiledning for vår sak. I saken i Rt. 2012 side 1336 var det straffskjerpene av volden rammet en drosjesjåfør. Straffen i vår sak må da bli lavere enn i den saken. Etter min mening vil en riktig straff i dette tilfellet i utgangspunktet være i underkant av 120 dagers fengsel.
- (38) Domfelte skal ha rabatt for tilståelse. Ved vurderingen av rabattens størrelse har det betydning at et vitne så det som skjedde – vitnet hadde også umiddelbart før gått mot domfelte og fornærmede og sagt at de måtte skjerpe seg. Domfelte har på den annen side ikke gjort noe forsøk på å redusere sitt eget ansvar.
- (39) Jeg stemmer etter dette for at straffen settes til fengsel i 90 dager.
- (40) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom gjøres den endring at straffen settes til fengsel i 75 – syttifem – dager.

Riktig utskrift bekreftes: